

Nesne Yönelimli Analiz ve Tasarım

Nesnelerin Belirlenmesi
Sınıf Şeması

Nesneler Arası Bağıntılar,

Örnek Uygulamalar (Veri Topluluklarıyla İşlemler),
Örnekler (Sıralama Şeması, Etkinlik Şeması, Durum Şeması)

Nesne Yönelimli Analiz

- * Analiz aşamasının ilk adımı gereksinimlerin belirlenmesidir.
- * Gereksinimler, sistemin düzgün çalışması için yapması beklenenleri ifade eder
- * Gereksinimler ilk olarak kullanıcılarla(paydaşlarla) görüşülerek (gerekli ise standart, yasa, yönetmelik vb. dokümanlar takip edilerek) oluşturulur, ve neler istediği belirlenir.
- * Daha sonra kullanım durumları (use case) belirlenerek gereksinimler ayrıntılandırılır.
- * Sistemin tüm istenenlerle birlikte, beklenmeyen ya da istenmeyen durumları da göz önüne alınır.
- * Kullanım durumları analiz edilerek nesneler, nesne üyeleri ve nesneler arasındaki bağıntılar belirlenir.

Nesnelerin Belirlemelesi

- * NYP gerçek dünyayı daha doğru modelleyebilmek için geliştirilmiştir.
- * Gerçek hayatı gevremizde gördüğümüz her şey nesnedir.
 - * insan, ürün, öğrenci, ekran, televizyon, masa, sıra, bisiklet, araba, köpek v.s.
- * Nesnelerin durum ve davranışları bulunur.
 - * İnsan için durumlar; adı, yaşı, boyu v.s. iken davranışlar; Öğrenmek, anlamak, uyumak, konuşmak, koşmak v.s.
 - * Bisiklet için durumlar; rengi, o anki vitesi, hızı, tekerlek sayısı, vites sayısı v.s. iken davranışlar; fren yapması, hızlanması, yavaşlaması, vites değiştirmesi v.s.
- * Yazılım nesneleri de durum ve davranışlara sahiptir.
 - * Nesnelerin durumları nitelik (özellik) olarak da adlandırılır ve üye değişkenler ile ifade edilir.
 - * Davanışlar ise üye fonksiyonlar/methodlar/yöntemler kullanılarak gerçekleştirilir.

Nesnelerin Belirlenmesi

- * Gereksinim Listesinden nesnelerin belirlenmesi işlemi için; nesne modelleme, alan modelleme, kavramsal modelleme gibi isimler kullanılır.
- * Nesneler belirlenirken, analiz aşamasında oluşturulan gereksinim Listesi (kullanım durumları) üzerinde metinsel analiz yapılır (Abbott's teknigi).
- * Gereksinim Listesindeki isim ve isim tamlamaları sınıf adaylarıdır. Özellikleri ya da davranışları bulunan isim ya da isim tamlamaları sınıf olabilir.
- * Gereksinim Listesindeki eylemler nesnelerin üye yöntemlerini ifade edebilir.
- * Bu işlem sadece bir başlangıçtır ve yinelemeli bir süreçtir.
- * Gereksinim Listesi incelendikçe yeni sınıflar, özellikler, yöntemler, sınıflar arası bağlantılar belirlenir. Sınıflar değiştirilebilir, niteliğe dönüşebilir, kullanılmayabilir vb.
- * Sınıflar belirlendikten sonra tasarım ayrıntıları içermeyen Analiz Sınıf Şeması (kavramsal model) oluşturulur.

Nesnelerin Belirlenmesi

Nesne adayları (Craig Larman):

- * Fiziksel ya da elle tutulabilir nesneler (ürün, insan, bilgisayar ...)
- * Yerler (okul, bina, yerleşke, sınıf, oda ...)
- * İşlemler (transactions) (para çekme..., kayıt yaptırma...)
- * Roller (yönetici, öğrenci, personel, kayıtlı kullanıcı v.b.)
- * Harici sistemler (Veritabanları, banka bilgi sistemi, web servisleri...)
- * Kuruluşlar (okul, işyeri, firma...)
- * Olaylar (ActionListener, ActionEvent, KeyListener, KeyEvent...)
- * Loglar ...

Nesnelerin doğru olarak belirlenmesi için en etkili yol paydaşlarla görüşmektir (beyin fırtınası).

ATM Sistemindeki Nesnelerin Belirlemesi

* ATM sistemi aşağıdaki donanım bileşenlerinden oluşur:

- * Tuş takımı; ile veri girişi yapılır.
- * Ekrان; kullanıcıya mesaj görüntüler
- * Para bölmesi; para alma ve para verme işleminden sorumludur.
- * Kart bölmesi; banka kartını alır ve doğrular.

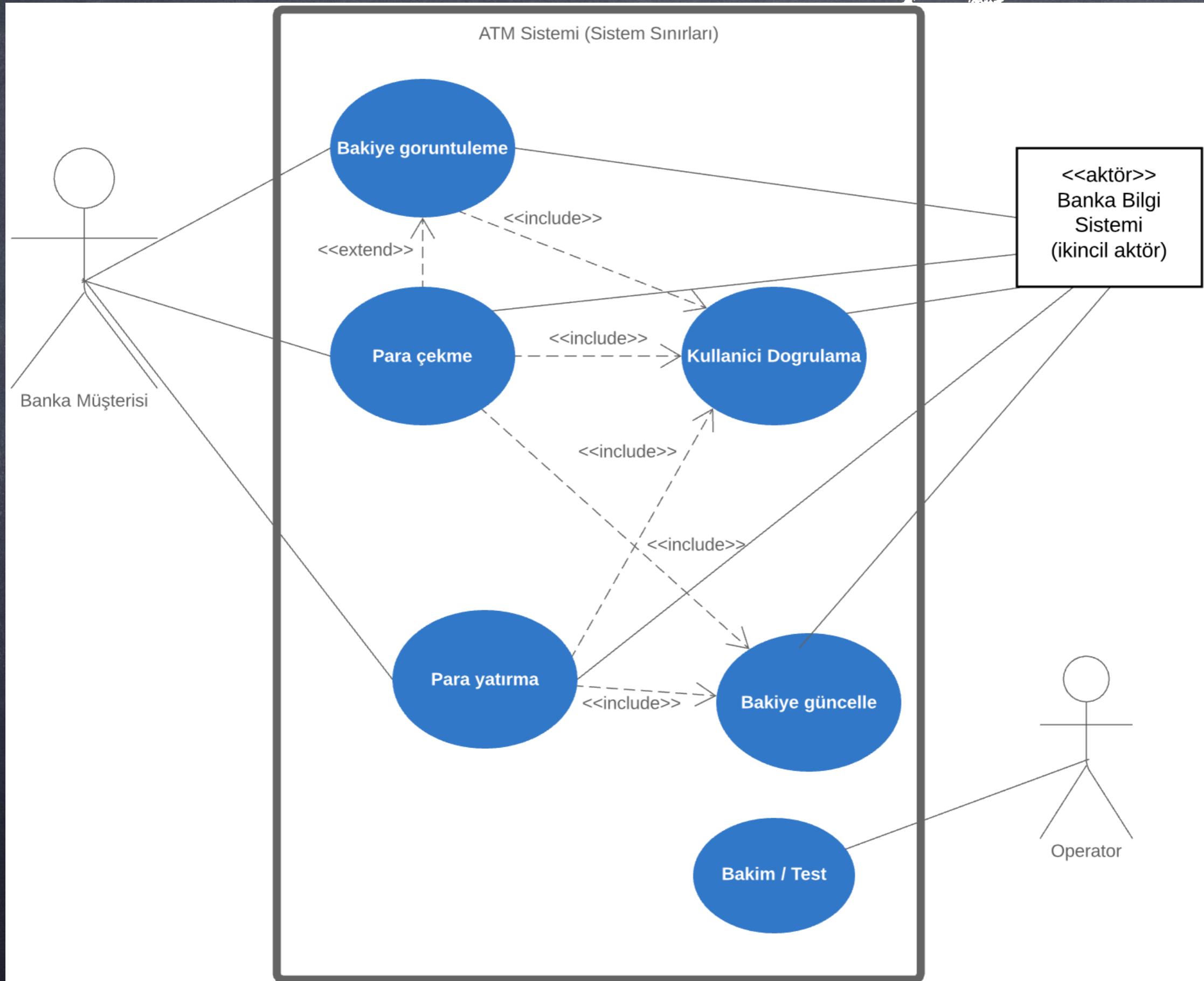
* Kullanıcılar banka kartı ile sistemden; para çekme, para yatırma, bakiye görüntüleme işlemlerini yapabilmelidirler.

* Banka görevlileri ATM sisteminin bakımını (para doldurma, sıkışan/yukulan kartları alma v.b.) yapmalıdır.

* Tüm işlemlerde güvenlik gereksinimleri göz önünde bulundurulmalıdır (yetki kontrolü).

* Sistem, Banka Bilgi Sistemiyle gevrimiçi çalışmalıdır. Kullanıcılar Banka Bilgi Sisteminde yer alan hesaplarına erişerek işlemlerini gerçekleştirirler.

ATM Sistemi Durum Diyagramı

Use Case- "Para Çekme" Olay Akışı (Ana senaryo-başarılı)

1. ATM sistemi Ekrana, müşteriden "kartını kart bölmeye takmasını" isteyen mesaj yazdırır.
2. Kart sahibi kartını kart bölmeye takar.
3. ATM sistemi kart doğrulamasını yapar.
4. Ekrana şifre girilmesini isteyen mesaj gönderilir.
5. Tuş takımını kullanarak girilen şifreyi alır.
6. Kullanıcı doğrulama ve yetki kontrolü için banka bilgi sisteme istek gönderilir.
7. Banka sistemi erişim isteğini kabul eder ve gerekli bilgileri gönderir.
8. ATM sistemi ekrana çekilecek tutarları listeler.
9. Kart sahibi çekilecek tutarı girer.
10. ATM sistemi kartı çırktır.
11. Kart sahibi kartı alır.
12. ATM sistemi parayı ve makbuzu verir.
13. Kart sahibi parayı ve makbuzu alır.

Not: Kırmızı renkli işlem basamakları Kullanıcı Doğrulama (erişim denetimi) kullanım durumunu ifade eder.

Use Case- "Para Çekme" Olay Akışı (Alternatif akışlar)

A1. Kart doğrulanamadı (3)

4. Kart bölmesi kartı gıkartır.

5. İşlem sonlandırılır.

A2. Yanlış şifre (6)

7. 3 kez yanlış girilmiş ise kart yükülür.

8. İşlem sonlandırılır.

A3. Yeterli para yok (9)

10. ATM de yeterli bakiye yoksa yeni tutar girmesi istenir.

11. Hesapta yeterli bakiye yoksa yeni tutar girmesi istenir.

A4. Banka kartı alınmadı(10)

11. 30 sn. boyunca alınmadı ise kart yükülür

12. Gerekli bilgilendirme yapılır

13. İşlem sonlandırılır

A5. Para alınmadı (12)

13. 30 sn. boyunca alınmadı ise para yükülür

14. Gönderilen ve yükülen para karşılaştırılır.

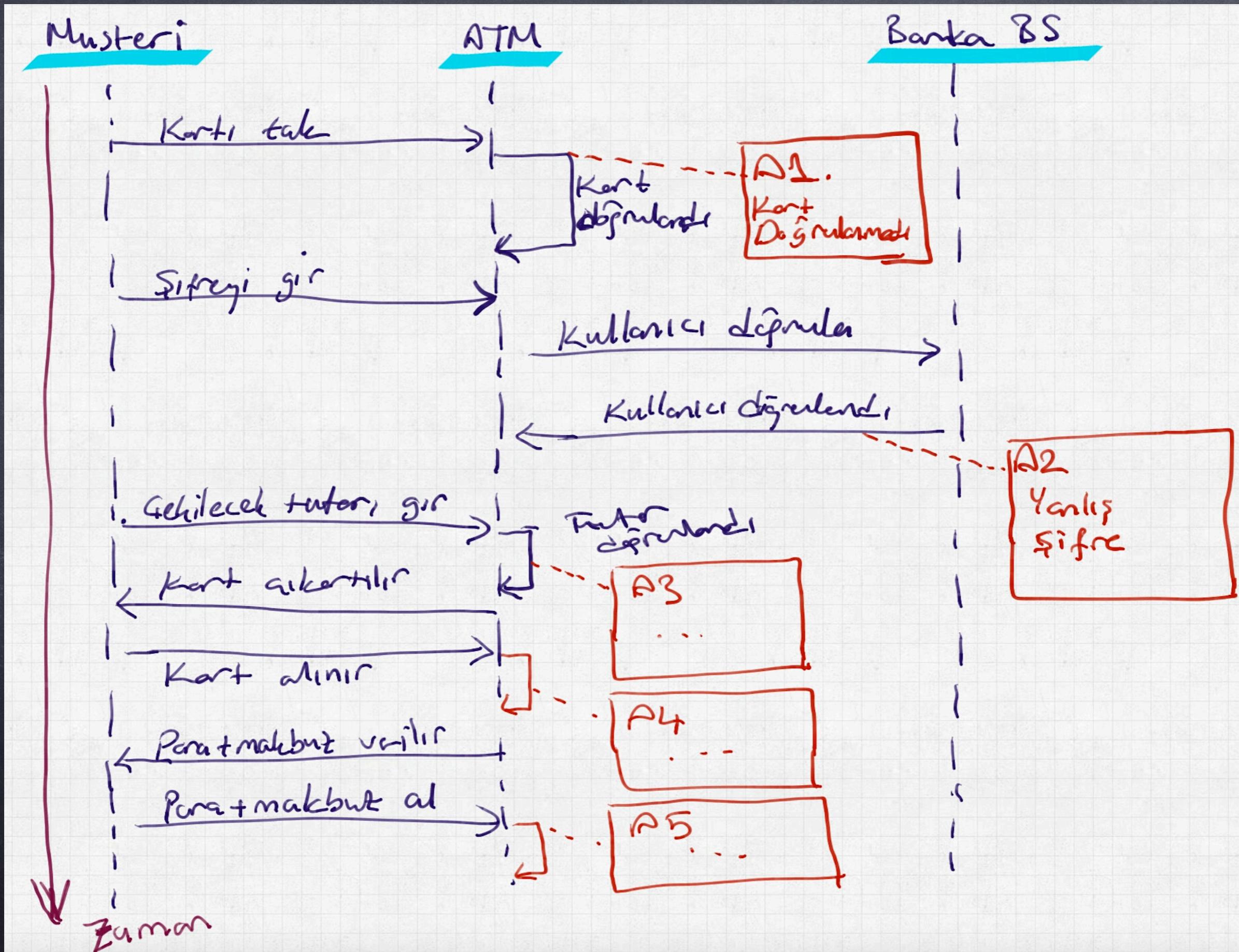
15. Gerekli ise hesap güncellehmesi yapılır

12. Gerekli bilgilendirme yapılır

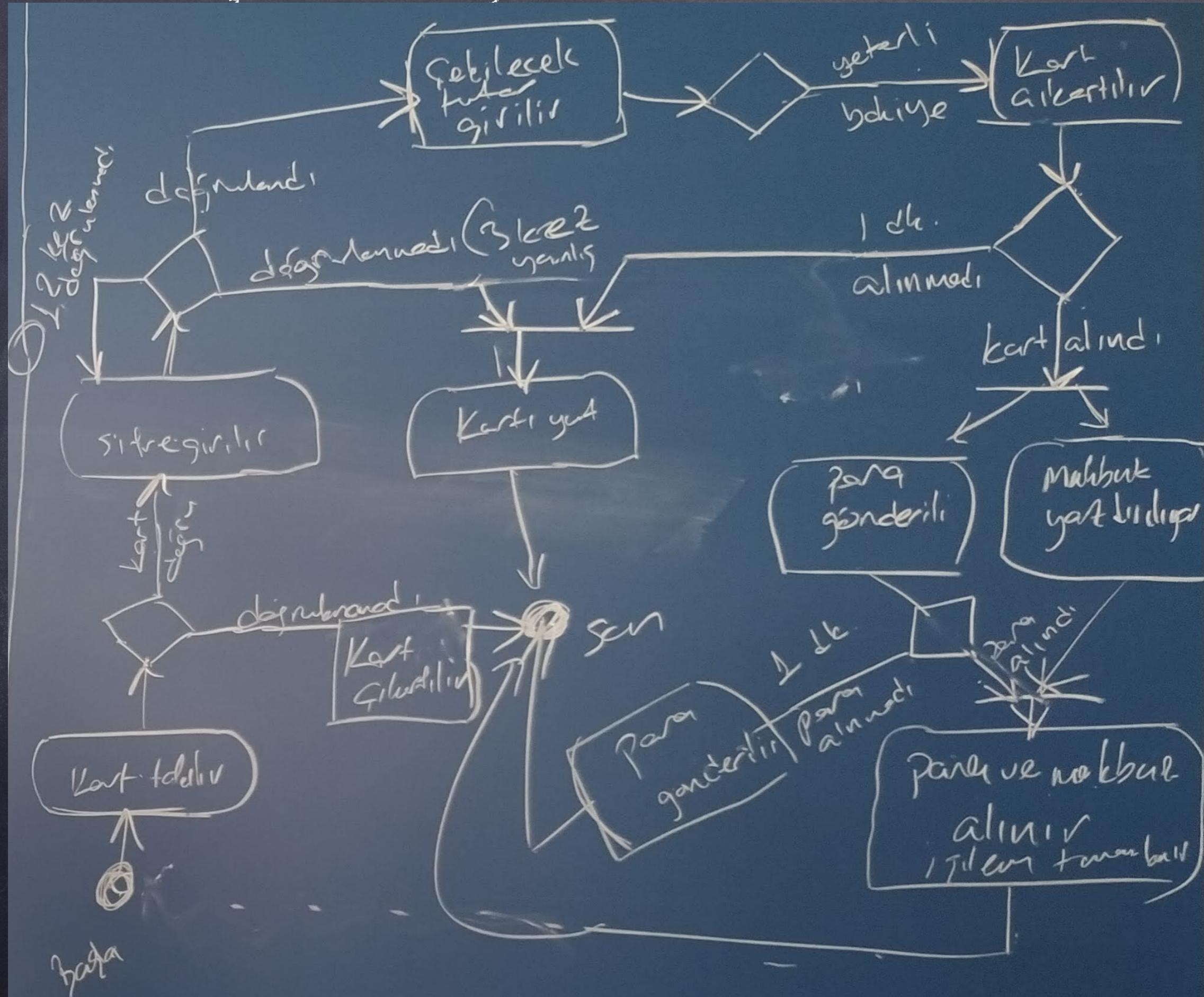
13. İşlem sonlandırılır

...

ATM Sıralama Şeması (Para Çekme)

ATM Etkinlik Şeması (Para Çekme)

UML - Sınıf Diyagramı

- * Yapısal gösterim şekillerindendir.
- * Tasarlanan sistemin sınıflar ve arayüzler seviyesinde statik yapısını gösterir.
- * Sınıf ve arayüzlerin, özelliklerini, üyelerini, kısıtlarını ve bağıntılarını ığırır.

GeometrikSekil sınıfının basit gösterim

x:double
y:double
renk:String

konumDegistir()
alanHesapla()
toString()

GeometrikSekil sınıfının analiz seviyesi gösterimi

- x:double
- y:double
- renk:String="Beyaz"
+ toplamSekilSayisi: int

+ konumDegistir(double,double):void
+ alanHesapla()
+ toString()

+ : public
- : private
: protected
altı çizili: statik üye

GeometrikSekil sınıfının gerçekleme seviyesi gösterimi

private
x:double
y:double
renk:String="Beyaz"

public
konumDegistir(double,double):void
alanHesapla()
toString()

GeometrikSekil sınıfının gerçekleme seviyesi gösterimi

- x:double
- y:double
- renk:String="Beyaz"
+ toplamSekilSayisi: int

+ konumDegistir(double,double):void
+ alanHesapla()
+ toString()

Soyut (Abstract) Sınıf

+ konumDegistir(double,double):void
+ alanHesapla()

Arayüz (Interface)

Modelin Koda Dönüşürülmesi / Sınıf

GeometrikSekil

- x:double
- y:double
- renk:String="Beyaz"
+ toplamSekilSayisi: int

+ konumDegistir(double,double):void
+ alanHesapla()
+ toString()

+ : public
- : private
: protected
altı çizili: statik üye

GeometrikSekil sınıfının
gerçekleme seviyesi gösterimi

```
package cc.ders6;

public class GeometrikSekil {

    private double x;
    private double y;
    private String renk;
    public static int toplamSekilSayisi;

    public void konumDegistir(double x, double y){
        ...
    }

    ...
}
```

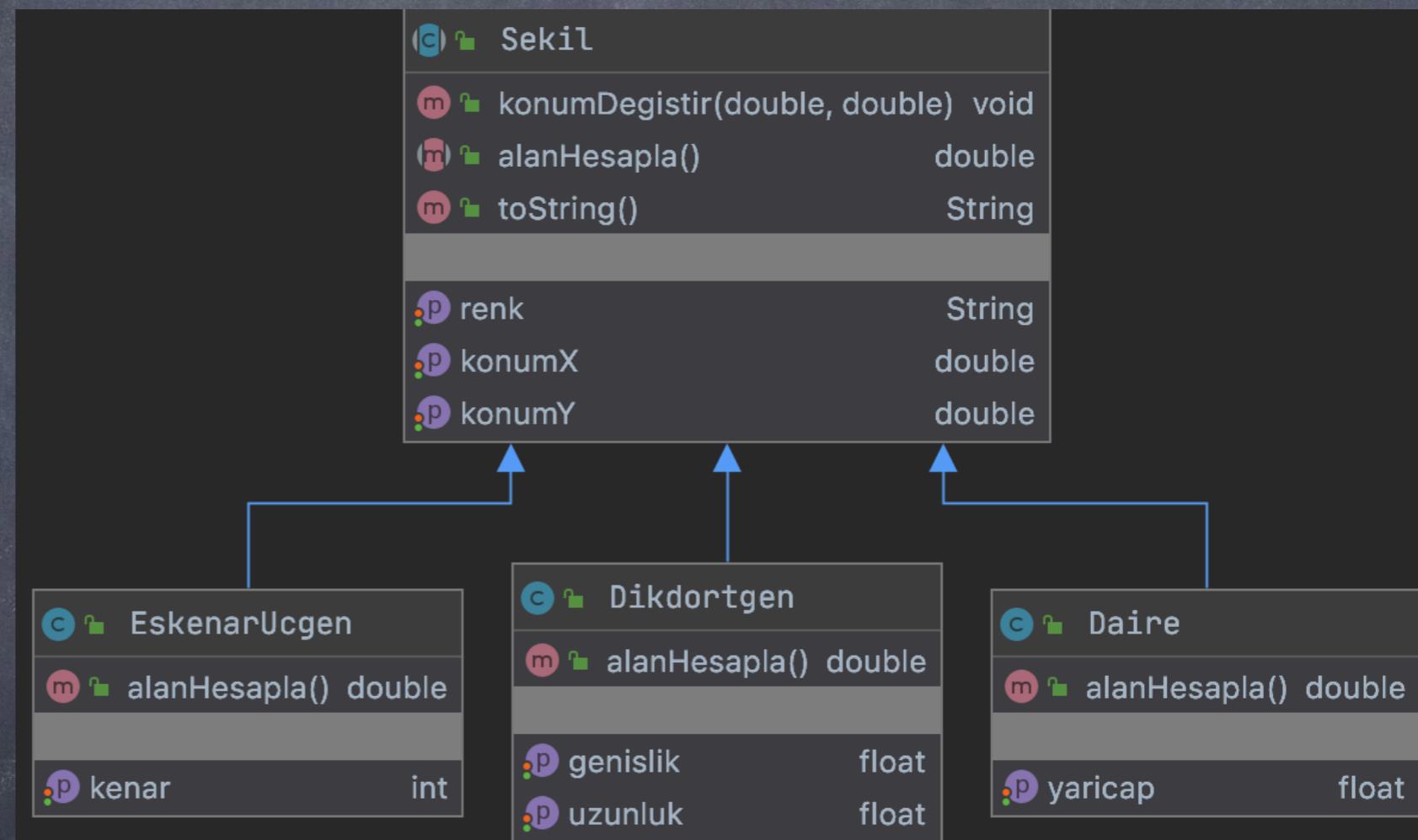
Veri Topluluklarıyla İşlemeler

[https://github.com/celalceken/NesneYonelimiAnalizVeTasarimDersiUygulamalari/tree/master/Ders4/
VeriTopluluklariUzerindeIslemler](https://github.com/celalceken/NesneYonelimiAnalizVeTasarimDersiUygulamalari/tree/master/Ders4/VeriTopluluklariUzerindeIslemler)

Sınıf Diyagramı - Elementler arası bağlantılar

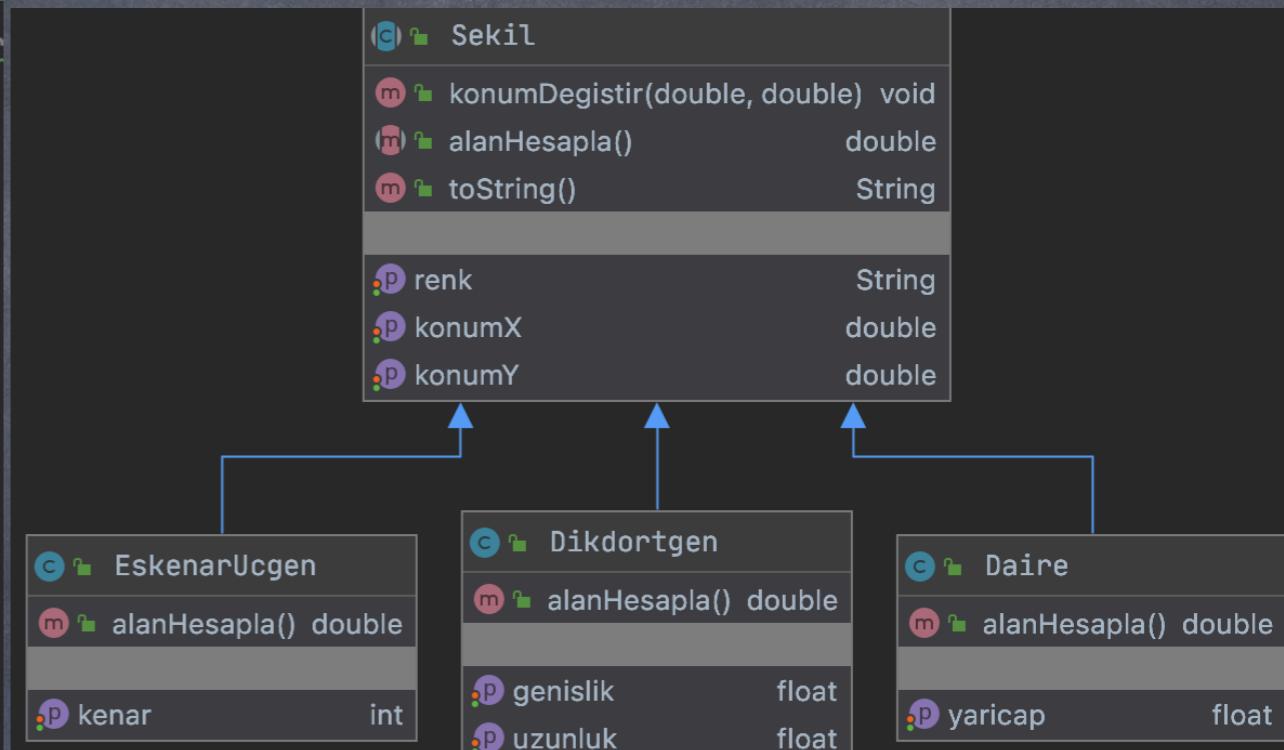
Kalıtım Bağlığı

- * Benzer varlıklar arasında olmalıdır.
- * "is a", "is kind of"
- * Türetilmiş sınıf (Derived class) Temel Sınıfin (base class) üyelerini kalıtım yoluya sahip olur.
- * Kod tekrar kullanımı sağlanır

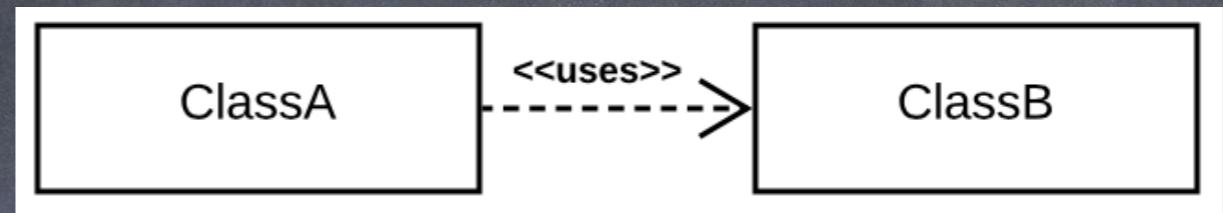
Sınıf Diyagramı - Elementler arası bağlantılar

```
abstract public class Sekil { //Soyut yöntem sadece soyut sınıflar  
    private double konumX;  
    private double konumY;  
    private String renk;  
  
    public Sekil(double konumX, double konumY, String renk) {  
        this.konumX = konumX;  
        this.konumY = konumY;  
        this.renk = renk;  
    }  
  
    public double getKonumX() { return konumX; }  
  
    public void setKonumX(double konumX) { this.konumX = konumX; }
```



```
public class Daire extends Sekil {  
  
    private float yaricap;  
  
    public Daire(double konumX, double konumY, String renk, float yaricap) {  
        super(konumX, konumY, renk);  
        this.yaricap = yaricap;  
    }  
  
    public float getYaricap() { return yaricap; }  
  
    public void setYaricap(float varicap) { this.varicap = varicap; }
```

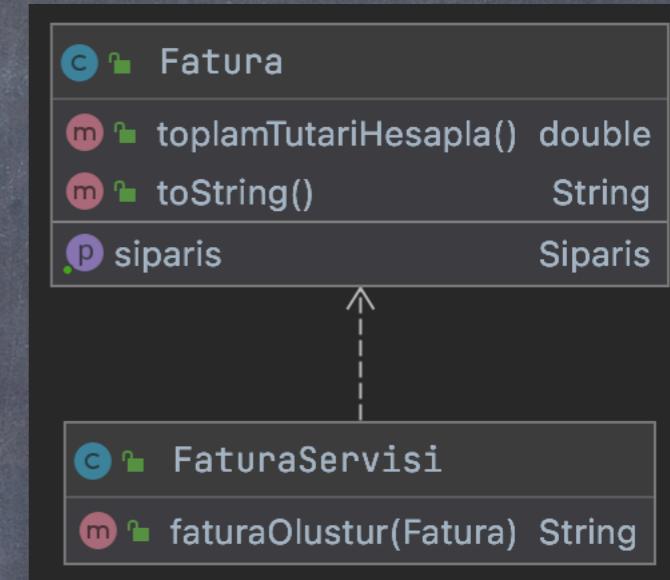
Sınıf Diyagramı - Elementler arası bağlantılar

* "Dependency" Bağlığı

* Bir elementin (istemci- ClassA) diğer elementi (tedarikçi- ClassB) kullanımını ifade eder.

* FaturaServisi sınıfında yer alan yöntem, sorumluluğunu yerine getirebilmek için Fatura elementini kullanır.

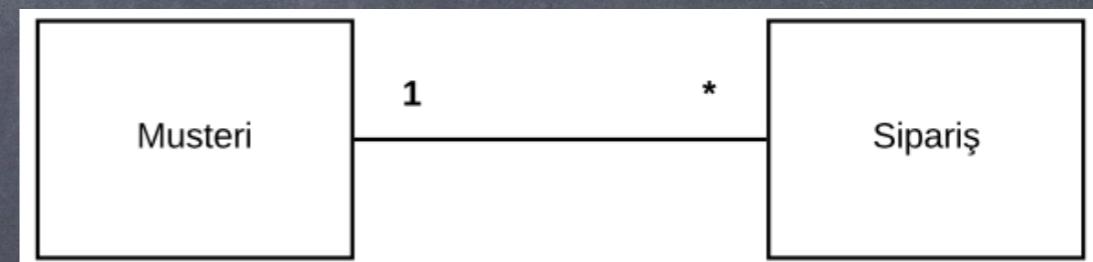
* "uses"

* ClassA içerisindeki bir yöntem ClassB yi kullanır.

```
public class FaturaServisi {  
    public String faturaOlustur(Fatura fatura){  
        String faturaXML=<XML>"+fatura.toString();  
        return faturaXML;  
    }  
    .....  
}
```

Sınıf Diyagramı - Elementler arası bağlantılar

- * "Association" Bağıntısı
- * Bir nesne diğer nesneyi üye (özellik) olarak icerir.
- * "has a"
- * "Bidirectional" (iki yönlü) ve unidirectional (tek yönlü) olabilir.
- * "Aggregation" ve "Composition" bağlantıları "Association" bağlantısının özel halleridir.

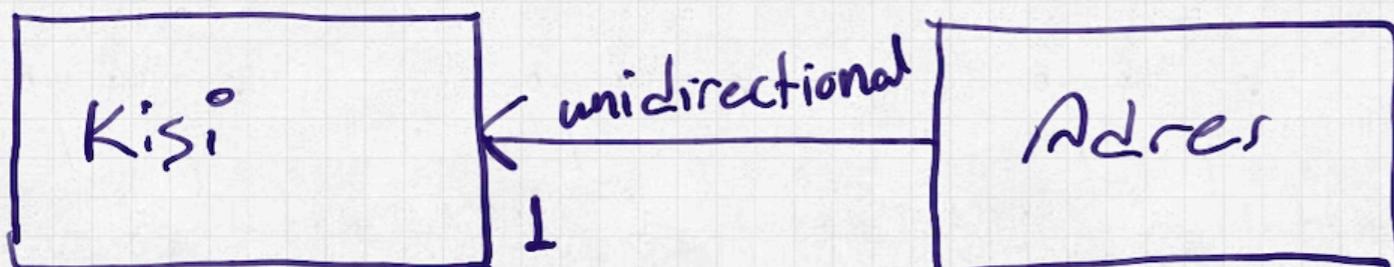
- * 1 Musteri nesnesi çok sayıda Siparis nesnesini (referansını) icerir.

Sınıf Diyagramı - Elementler arası bağlantılar

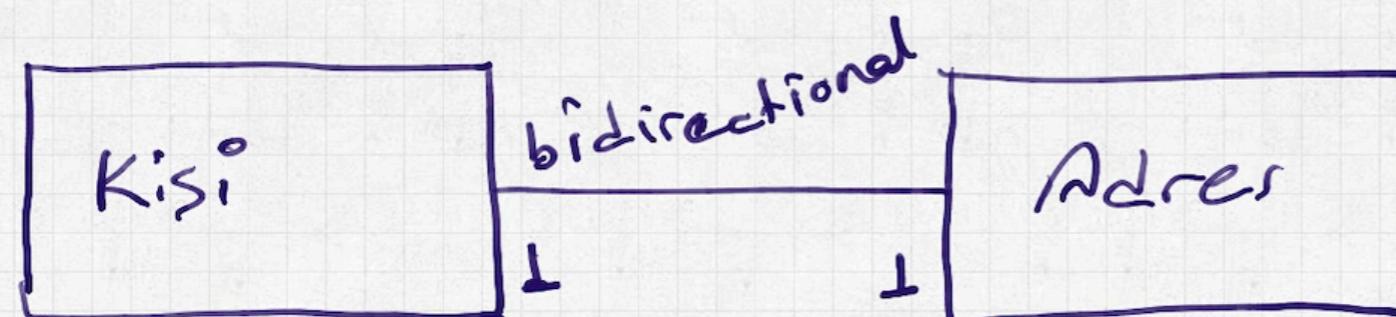
"Association" Bağlığı


```
class Kisi  
{ private Adres adres;  
};
```


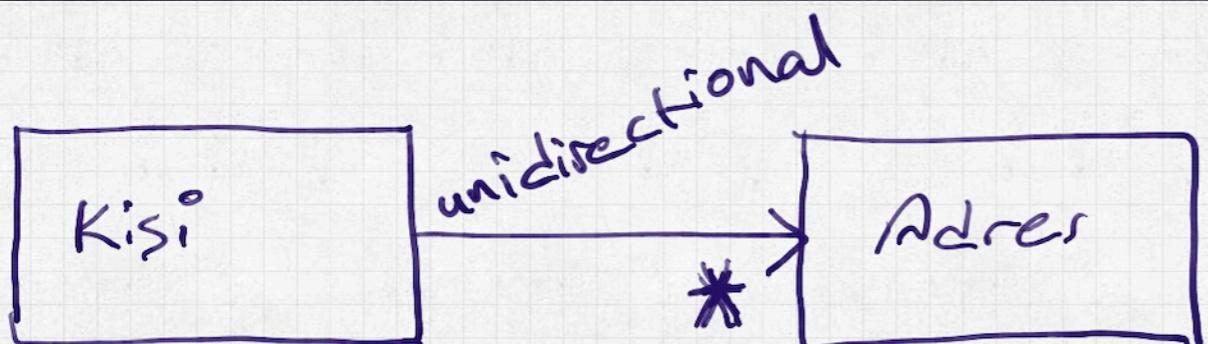
```
class Adres  
{ private Kisi kisi;  
};
```


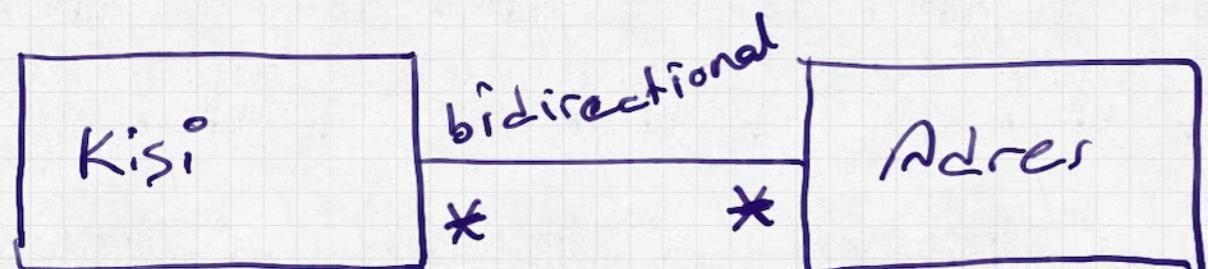
```
class Kisi  
{ private Adres adres;  
};  
  
class Adres  
{ private Kisi kisi;  
};
```

Sınıf Diyagramı - Elementler arası bağlantılar

"Association" Bağlığı


```
class Kisi
{
    private List<Adres> adresler;
```

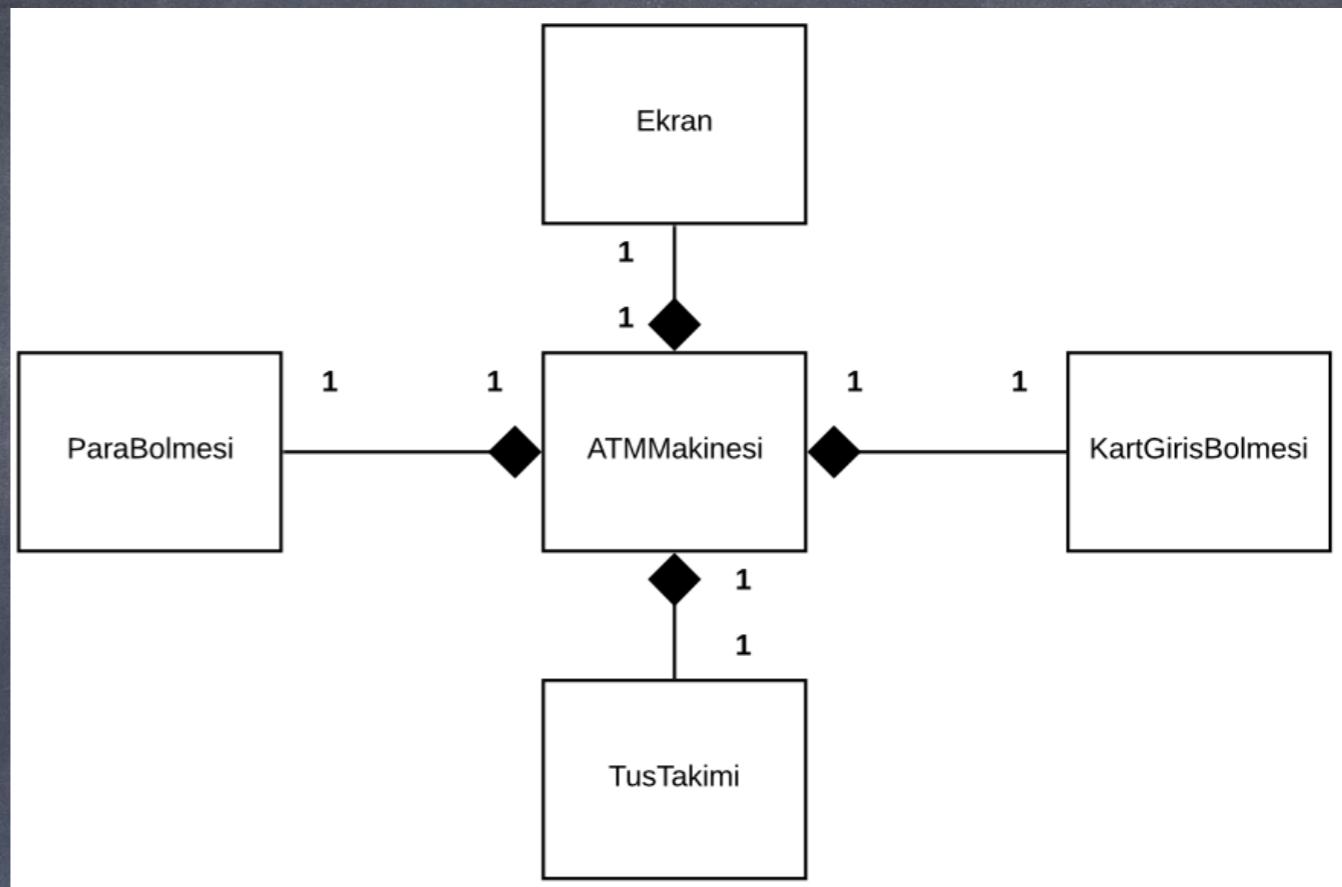


```
class Kisi
{
    private List<Adres> adresler;
}

class Adres
{
    private List<Kisi> kisiler;
```

Sınıf Diyagramı - Elementler arası bağlantılar

- * "Composition" Bağıntısı
- * Bütün parça bağıntısı (whole/part)
- * Parça nesneler bütün içerisinde yer alırlar. parçaları bütün oluşturur ve yok eder.
- * "is part of" (whole/part)
- * Her parça en çok 1 bütün içerisinde bulunur. Bir büttünde çok sayıda parça yer alabilir.

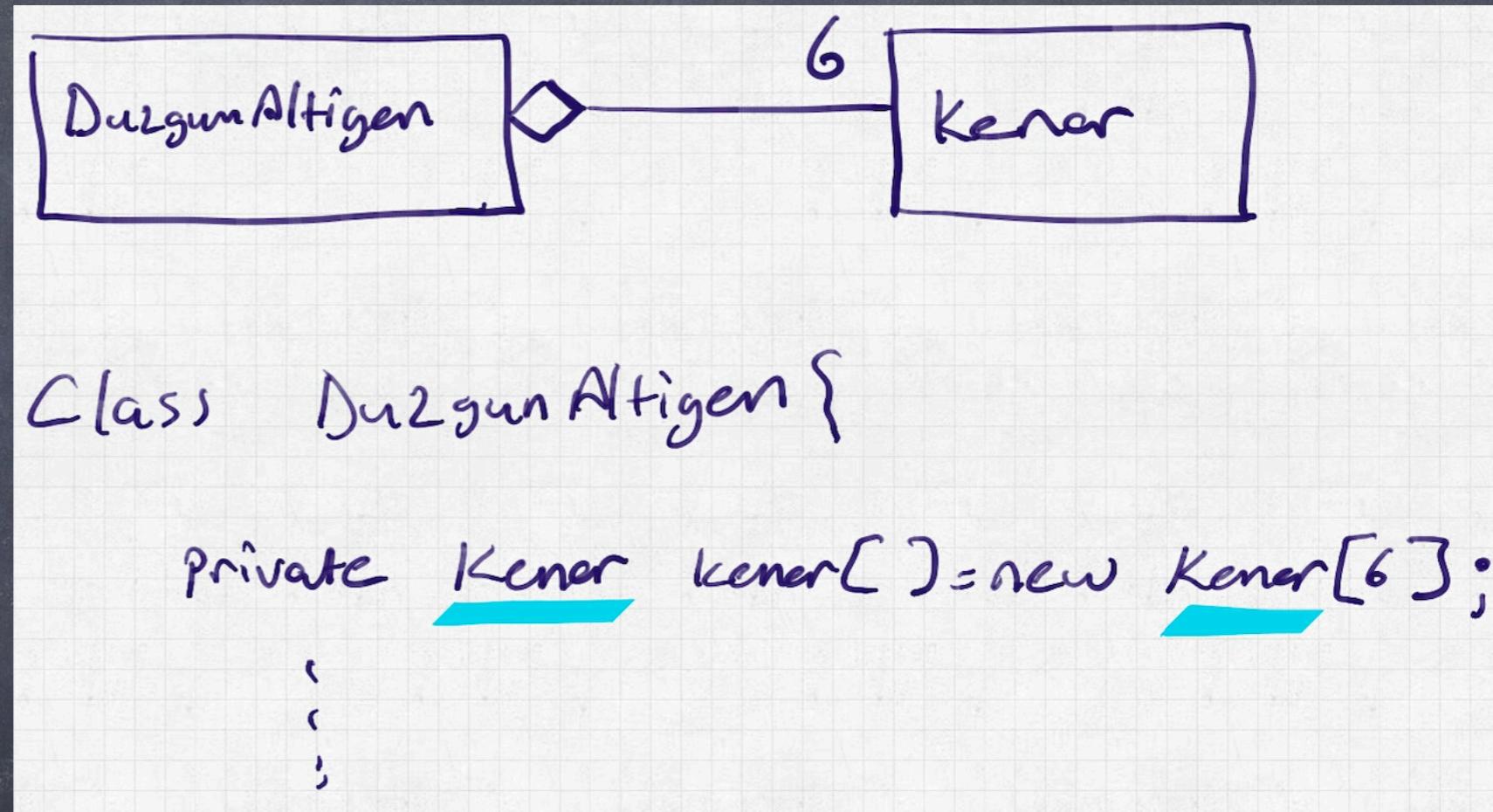


```
public class ATMMakinesi
{
    private Ekran ekran;
    private TusTakimi tusTakimi;
    private ParaBolmesi paraBolmesi;
    private KartGirisBolmesi kartBolmesi;

    public ATM() {
        ekran=new Ekran();
        tusTakimi=new TusTakimi();
        paraBolmesi=new ParaBolmesi();
        kartBolmesi=new KartGirisBolmesi();
    }
}
```

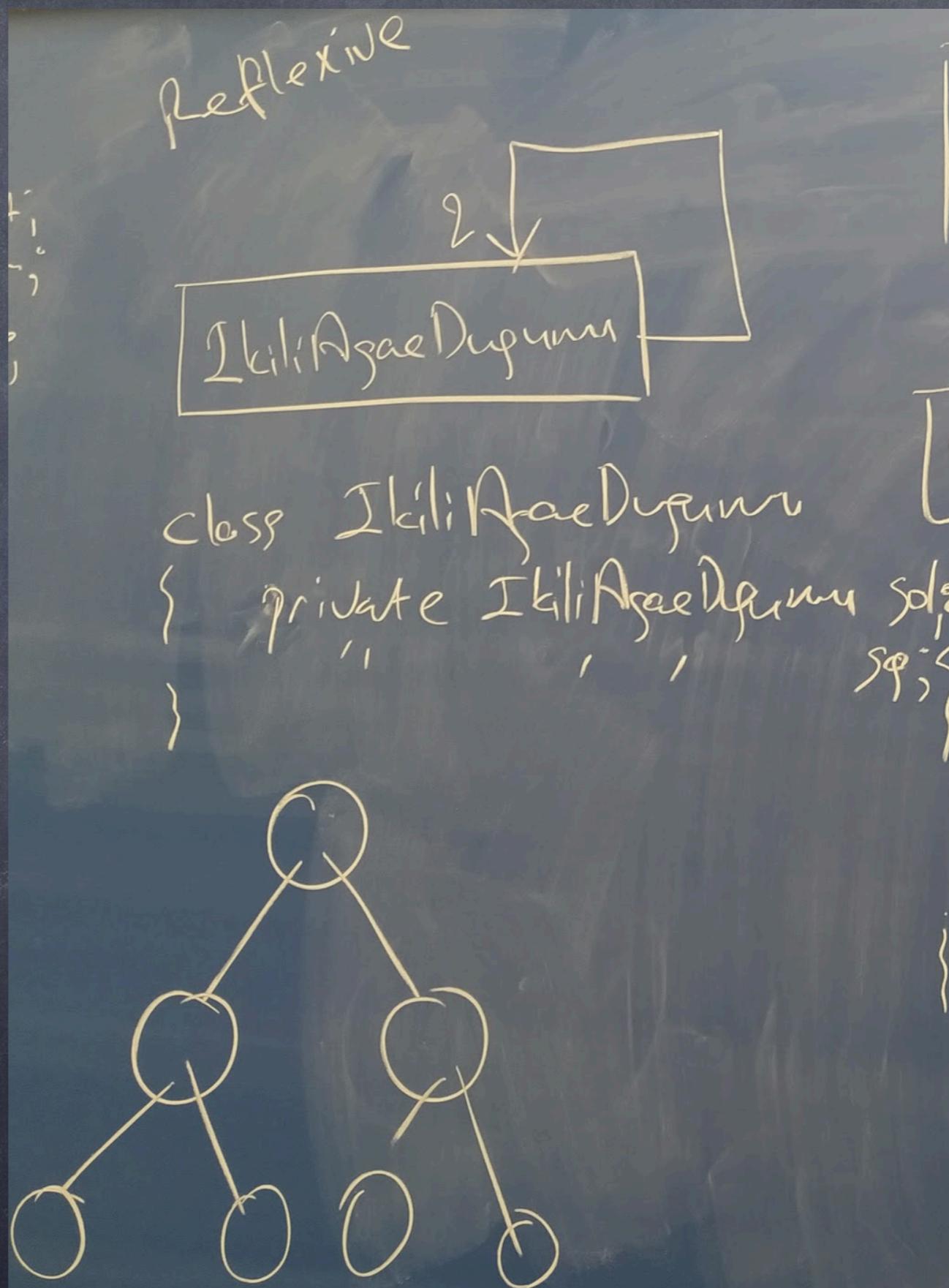
Sınıf Diyagramı - Elementler arası bağlantılar

- * "Aggregation" Bağıntısı
- * Bütün parça bağıntısı (whole/part)
- * Parça nesneler bütün içerisinde yer alırlar. parçalar başka bütün içerisinde de kullanılabilir. Bütün yok edildiğinde parçanın yok edilmesi gerekmeyebilir (başka bütün içerisinde kullanılıyor olabilir)
- * "consists of"

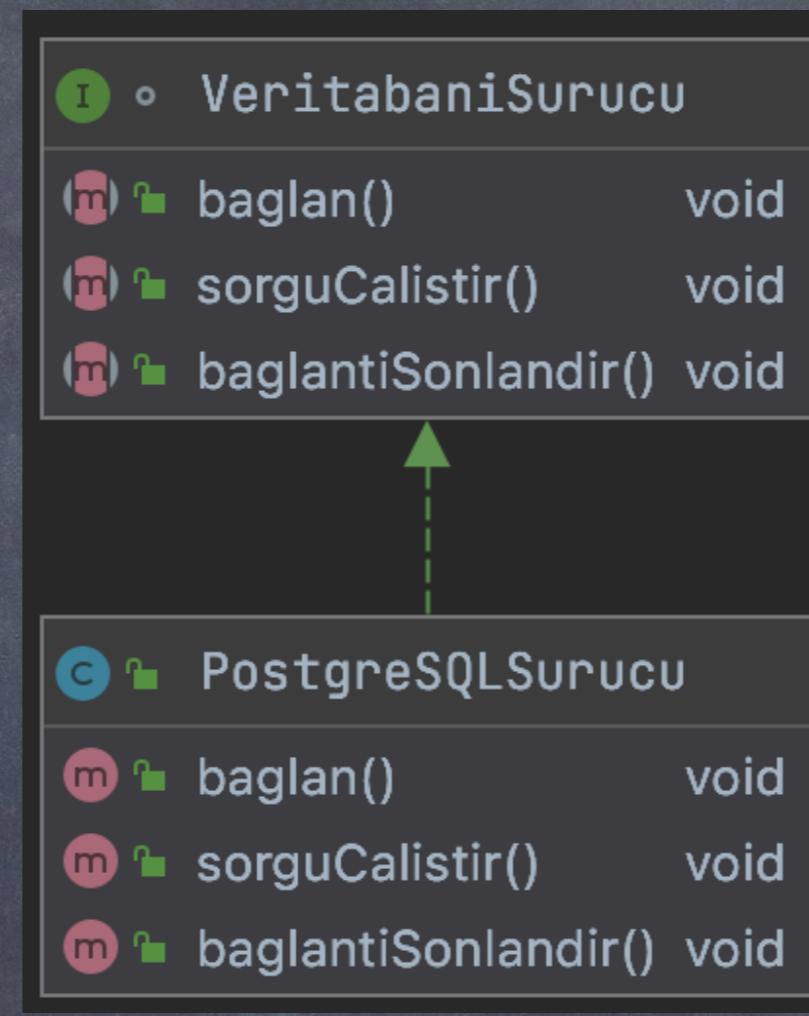

Sınıf Diyagramı - Elementler arası bağlantılar

* "Reflexive" Bağlantısı

Elementler arası bağlantılar/ Interface


```
public class PostgreSQLSurucu implements VeritabaniSurucu {

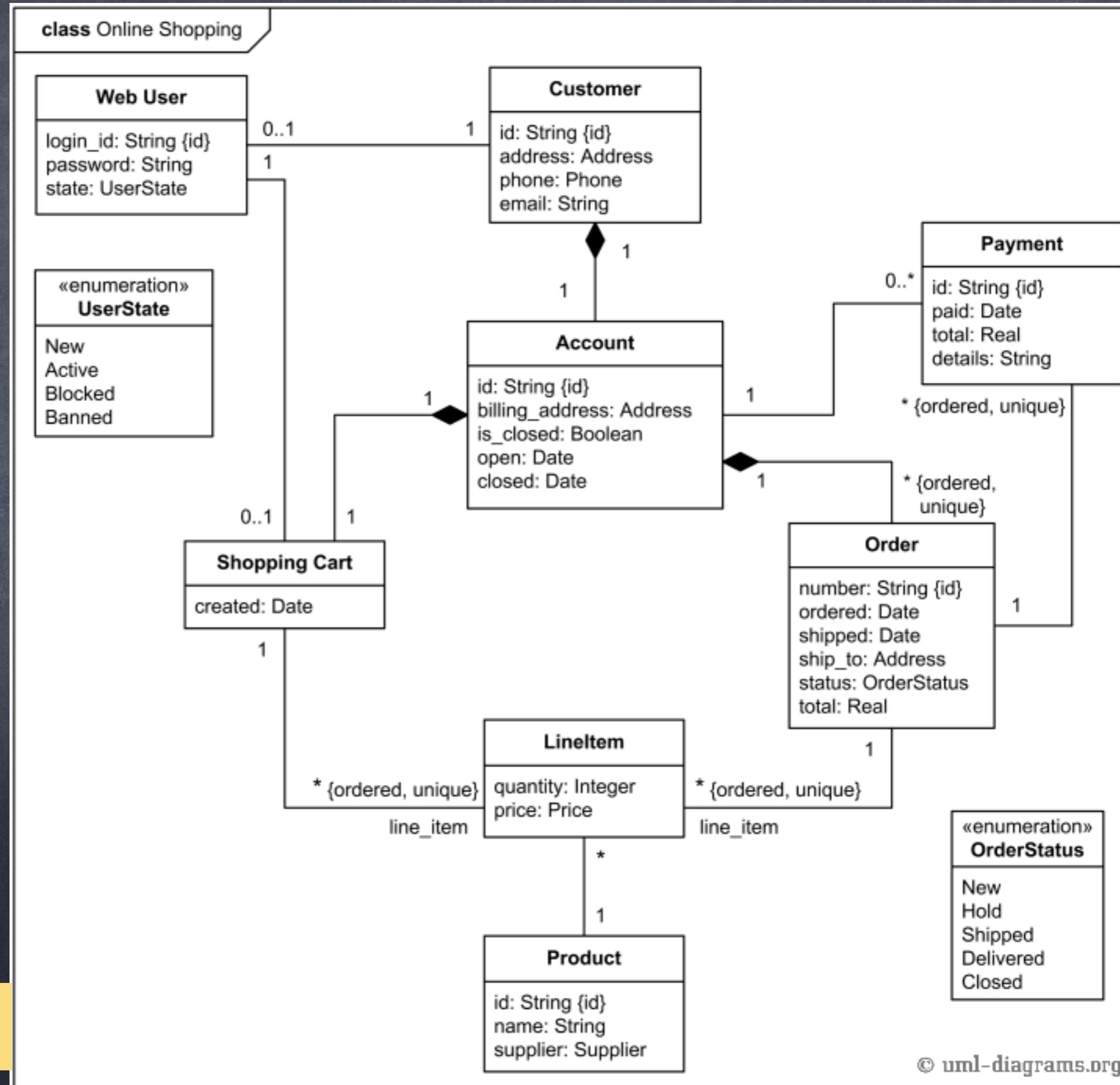
    public void baglan() { System.out.println("PostgreSQL veritabanına bağlanıyor..."); }

    public void sorguCalistir() { System.out.println("PostgreSQL sorusu çalıştırılıyor..."); }

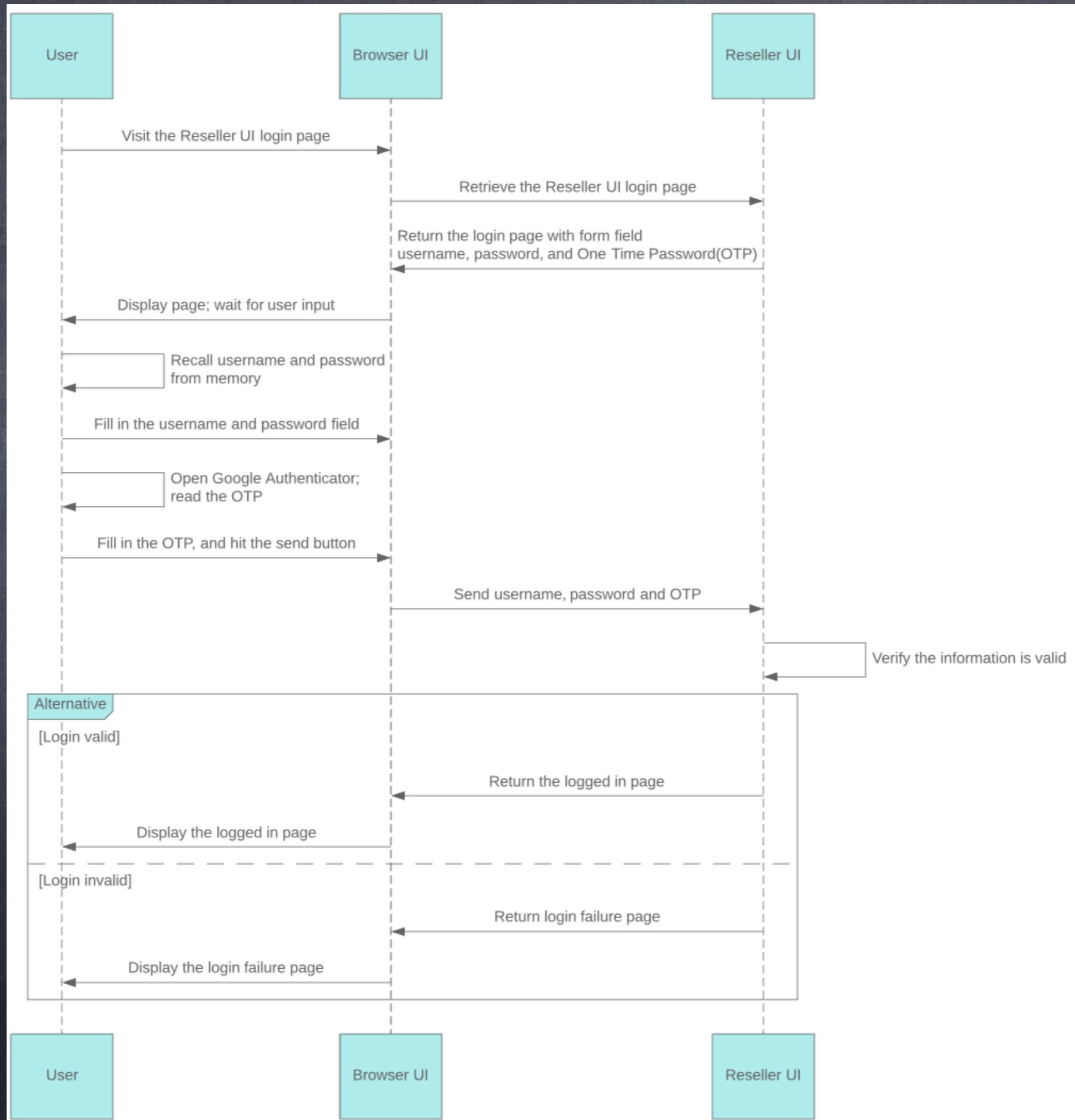
    public void baglantiSonlandir() {...}
}
```

Örnek: Çevrimiçi Alış Veriş Sistemi Sınıf Semasi

- * Her müşterinin eşsiz bir "id" si ve sadece bir hesabı vardır.
- * Hesaba ait bir alış veriş kartı (sepeti) (internet üzerinde alışveriş için) ve siparişler (klasik alışveriş, telefon, yüz yüze vb.) (o ya da çok) vardır.
- * Sipariş ve alış veriş kartı alışveriş kalemlerine sahiptir.
- * Alış veriş kalemleri mutlaka bir ürünle ilgilidir. Ürünler çok sayıda alış veriş kalemleriyle ilgili olabilir.

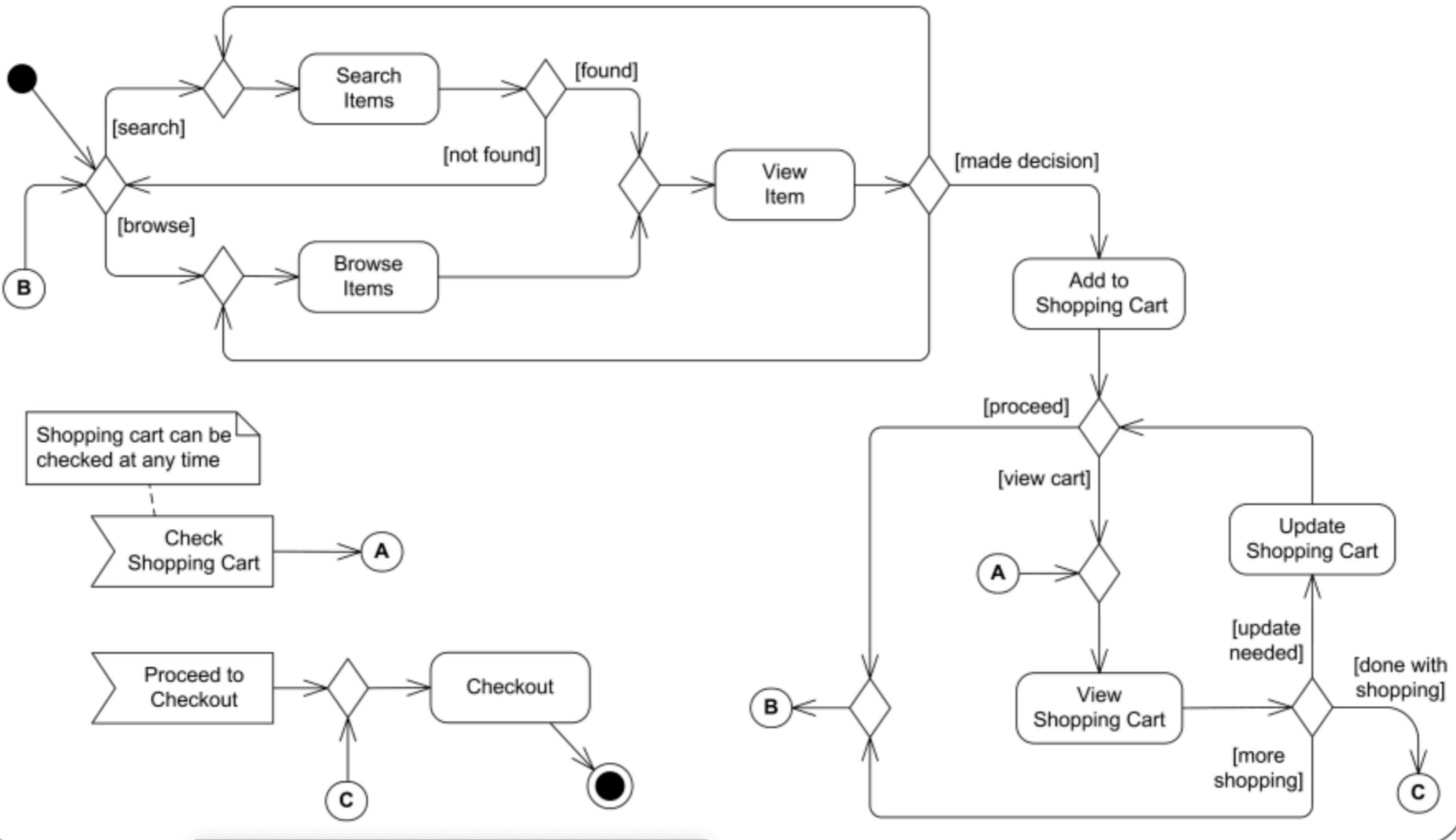
Örnek: Kimlik Doğrulama İşlemi Sıralama Şeması

Örnek: Gevrimiçi Alış Veriş Sistemi Etkinlik Şeması

Online Shopping

© uml-diagrams.org

Örnek: ATM Durum Makinası Diyagramı

